

Lenin Petrográdban

Lenin és a forradalom egymástól elválaszthatatlan, mégis a „forradalmi” Oroszország rengeteg akadályt gördített visszatérése elé. Miljukov külügyminiszter egyik márciusi, az orosz követéségeknek szóló titkos táviratában arra figyelmeztetett, hogy a forradalmár internacionalisták hazatérését — mint gyanús elemek — akadályozzák meg. Különösen vonatkozott ez Leninre.

Lenin rohant volna Oroszországba. Az első terv az volt, hogy Franciaországon és Anglián keresztül utaznak haza. Az angol kormány viszont kijelentette, hogy az internacionalistákat, ha angol területre lépnek, internálják. Viszont Plehanovot — aki forradalmi marxistából szociálistává degradálódott — cirkáló szállította Oroszországba. Plehanov, miljukovista háborús álláspontja miatt a mensevik — internacionalisták előtt is diszkreditálta önmagát.

Igy nyilvánvalóvá vált, hogy Svájcban visszatérni csak Németországon keresztül lehet. Egyébként ezt a tervet a Svájcban tartózkodó mensevik egy csoportja is — Martov, Martinov, Axelrod — osztagtatt. Ők azonban a visszautazást az Ideiglenes Kormány egedélyéhez kötötték. Lenin és a bolsevikok tisztában voltak azzal, hogy ezt az engedélyt nem kapják meg, s ezért a kormány akaratára ellenére kell utazni. A mensevikok egylet lemondta a hazatérésről. Az utazásra 32-en vállalkoztak. Lebonyolításában és megszervezésében elévülhetetlen érdemeket szerzett a bátor kiállású, baloldali svájci szocialista, Fritz Platten. A német képviselővel történt megegyezés alapján a hazatérők kötelezték magukat, hogy közbenjárnak német hadifoglyoknak hazájukba való visszatérése érdekében, a német hatóságok pedig az átutazóknak exterritoriális jogot ígértek — ellenőrzés, útlevél nélkül utaznak, vasúti kocsijukba belépni senkinek nem szabad.

Ezt a visszautazási tervet jóváhagyta a párt Központi Bizottságának Irodája. Az Ideiglenes Kormány kijelentette, hogy az így visszatérőket hazatérőként tekinti, s le fogja őket tartóztatni. Lenin, hogy a várható rágalmozásokat csökkentse, több nyilatkozatot írt és helyezett el az európai szocialista sajtóban. A valóban szocialista közvélemény helyeselte ezt az utazást. (Jellemző, hogy májusban több mint 200-an, köztük több vezető mensevik, szintén Németországon keresztül tért vissza Oroszországba.) A csoport Svájcban március 27-én (április 9.) indult el. Az út Németországon keresztül 3 napig tartott. Március 31-én indultak el Stockholmból, majd Torneóban, a finn-svéd határon már meglátták a forradalom vörös zászlaját, mégis valamennyien tartottak még a letartóztatástól. Lenin a határállomástól Petrográdig tartó utat munkásokkal, katonákkal való beszélgetéssel töltötte. Az állomásokon mint a forradalom vezérét üdvözölték. Helsinkiben, Viborgban Lenin tiszteletére gyűlést rendeztek. Bjeloozstrov állomáson, az akkori finn-orosz határon forró hangulatú fogadtatásban részesítették. A Központi Bizottság néhány tagja elebe utazott. A hosszantartó gyűlés miatt a vonat csak késéssel tudott elindulni. Lenin az elébeutazottaknak megjegyezte: „Láttuk a Pravda néhány számát, megtehettek szidtuk magukat”, majd megkérdezte: „No és nem fognak bennünket letartóztatni?” Válasz helyett a kérdésen mosolyogtak, s a vonatban többen azon nyugtalankodtak, hogy vajon későn este kapnak-e bérkocsist? Lenin április 3-án (16) este 11 óra 10 perckor érkezett Pétervárra. Ez hétfői nap volt, pravoszlav húsvét. Munkaszünet. Pétervártól a pontos érkezést csak április 3-án reggel tudták meg. Ennek ellenére hatalmas tömeg, forradalmi dalokat énekelve várta Lenint. A kronstadti matrózok egy szakaszt küldtek Lenin személyes védelmére.

Lenin a forradalmi dalokat játszó zenekar hangjaira lépett ki a vagonból. A díszegység parancsnoka jelentést tett, majd ő válaszol a katonáknak a háború befejezéséről és a békéről szól. Ezután Csugarin, a főváros egyik pártbizottságának képviselője Leninnek átadott egy párttagsági könyvet. Lenint az állomás épületében hivatalosan fogadta a petrográdi mensevik elnöke, Cscheidze is. Ő az egységre szólította fel. Lenin válaszában az egybegyűltekhöz szólt. Köszöntötte a győztes orosz forradalmat. Elhagyva az állomás épületét, az állomás előtti térre léptek. A teret fényoszlopok világították meg, a hatalmas, beláthatatlan munkástömeg, a forradalmi hadsereg egységei, a vörösgárda látványa elámfították Lenint. Majd hirtelen az egyik pánclautóra emelték a forradalom vezérét, a fényoszlopok ráirányultak és elmondta első nyilvános beszédét, melyben üdvözölte a forradalmi tömeget, mely nemcsak az orosz, de a világ proletariátusának is utat jelölt. Rövid beszédét „Eljén a szocialista forradalom” jelszóval fejezte be. Ez a jelszó ezen a történelmi jelentőségű, lelkes és feledhetetlen fogadtatáson hangzott el először Oroszországban.

Itt a tavasz, ezer virággal. Kínálják magukat bóbítás szegfűk, karsújsz, gladiolusok, szivaluk rózsák fehérben, rózsaszinben, tűzpirosban. Eddig rábókolt az ember egyre a virágboltban ebből tessék csinálni egy takaros kis csokrért, aztán fizetett és vitte vagy küldte a kedvesnek, a mamának, a kollégának. De most olvas-tam egy kis közle-ményt! Most rájöttem, hogy mindad-dig végtelen balga, ostoba, figyelmetlen, sőt olykor kihívó voltam virágaimmal. Mert semmit sem tudtam az ő nyelvükről, beszédük-ről! Nem tanultam virág illetant, ami nélkül pedig felnőtt ember igen nehezen lehet meg. Különben miért készülnének erről a témáról kis szótárt, könyvecskét kiadni?

Virágnyelv

Hiszen azt mond-ja... piros virág a szerelem... akinek piros csokrértát kül-desz, csak arra gon-dolhat: érzelmeid születésnapján csak huzsonöt éves korig szabad virágzá-lakkal számlálni az éveket — azután nem tudod ezt az egyszerű szabályt! No és a sárga? En mindig úgy tudtam: az maga a sürű irigység. Hiszen így is beszélki mifelénk: „Hogy fel nem for-dul a sárga irigység-től”. Az a sárga vi-rág mégis maga a kedvesség, a vidám-ság...

S mégha csak szí-nekkel kellene ver-gődni! De az illemb-e a matezist is bele-foglalták! Vacsora lány megy a fiús

meghíváshoz leg-alább három szál ne-mes virág — de tí-znél semmiképpen sem több... Nők rendszeren virágot vinni, s ha lehet, mindig a kedvence-it... Ezt sem tudja minden férj! Nehéz nyelv. Az ember talán hama-rabb megtanulná az eszperantót. A na-gyobb baj mégis az: nem biztos, hogy az is megtanulja, aki a virágot „kapja... s ekkor oda az egész virágnyelv tudomá-ny... És még egy: ha megtanulok egy-szer eszperantóul, ez a tudásom attól kezdve úgymond in-gyen van. Itt meg minden „szóért” új-ra és újra fizetni kell.

Sz. S. I.

Moldova távlatai

Hazánkban április 16 és 26 között moldoval napokat rendeznek. A tíznapos ünnepség- és eseménysorozat, amelynek keretében megismerkedhetünk a Moldova Szovjet Szocialista Köztársaság népének életével, gazdasági és kulturális eredményeivel, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. éves jubileumi ünnepségeihez kapcsolódóan.

Az alábbi cikket ebből az alkalmából közöljük.

Az APN hírügynökség a Nagy Októberi Szocialista Forradalom közelgő 50. évfordulója előtt interjút kért Alexandre Georgica elvtárs-tól, Moldova SZSZK Minisztertanácsának elnökétől. Ebből az interjúból közlünk néhány részletet.

— Az oroszországi októberi forradalom, amelyet Moldova népe lelkesen fogadott, gyökeresen megváltoztatta népünk történelmi sorsát. Amikor befejeződött a polgárháború, a Dnyeszter bal-partján élő moldovaiak elnyerték a nemzeti államiságukat (1924-ben), s az orosz és ukrán néppel együtt megkezdtek a békés gazdasági és kulturális építést, azonban a Dnyeszter és a Pruth folyók között elterülő Besszarábia lakossága a félfedális Románia hatalmába került és csak 1940-ben egyeztett újra a Szovjetunióval. Aztán, alig egy év múlva megkezdődött a Nagy Honvédő Háború. A német hordák behatoltak Moldovába, s ez a sokat szenvedett föld csak 1944-ben szabadult fel végleg.

Besszarábia termelésében az ipar hányada 1940 előtt nem haladta meg a 2—3 százalékot, de ma már 60 százalék körül mozog. A szovjet hatalom éveiben itt 160-nál több nagy grár és üzem épült. Megszületett a gépipar és a műszergyártás, az elektromos ipar és a vegyipar, az építőanyag-ipar stb. Magas műszaki színvonalon fejlődik az élelmiszer- és könnyűipar. A bruttó ipari termelés 16-szorosan meghaladja az 1940. évi színvonalat.

A régi Besszarábia mezőgazdasága pangott. Ezzel szemben Moldova, amely a mezőgazdasági földterület tekintetében a 12. helyet foglalja el a szövetséges köztársaságok között, ma a Szovjetunióban a bruttó mezőgazdasági termelés tekintetében a hatodik helyen áll, a 100 hektárra jutó mezőgazdasági termelés tekintetében pedig az első helyek egyike.

tében pedig az első helyek egyikét foglalja el.

Bámulatos változások mentek végbe Moldova kulturális életében. A hét főiskolán és a 36 szakközépiskolában 1965-ben körülbelül egymillió ember tanult. Besszarábiában alig-alig voltak diplomás szakemberek, ezek között pedig moldovaiak szinte egyáltalán nem voltak. Köztársaságunkban most mintegy 130 ezer felső- és középfokú képzettséggel rendelkező szakember dolgozik.

Fél évszázados tudósítás

az alföldi földgázról

Alig fél évtizede, hogy Üllés, Tápé, Algyő, a dél-alföldi medence olaj lelőhelyei országos hírvé váltak. A közvélemény maig úgy tudta, hogy hazánk energia-hordozókban szegény ország, különösen az Alföld. Holott kutatók, lelkes patrióták rég hirdetik, hogy a föld méhe maüst ismeretlen erővel kárpótol bennünket: *hévizzel, földgázzal, kőolajjal.*

Vermes — sokszor meg-alapozatlan — remények és realitás szakértői felmérések egyaránt szerepelnek ma a köztudatban a szegedi medence olajkincséről. Azt azonban alig tudja valaki, hogy Algyőn már fél évszázaddal ezelőtt találtak földgázt!

Három helyen is

A Délmagyarország 1917 karácsonyi számában Van-e földgáz Szegeden? címmel nagy cikket írt Somlyódy István. (Ez az ítéletből bíró érdekes ember lehetett, megérdemelné, hogy valaki közelebbről szemügyre vegye munkásságát. Móra Ferenc egyik írásából tudjuk róla, hogy az első közt volt, aki a tízes évek körül szobrot követelt Szegeden Dózsa Györgynek. Pár évvel később a lapokban tanyai internátusért száll síkra.) Az említett karácsonyi cikkében a Dugonics Társaságot sürgeti, hogy álljon a földgáz kutatás ügye mellé, tudományos tanácskozáson tisztázza a lehetőségeket és a tennivalókat. Somlyódy a neves geológusnak, Böckh Hugónak reményt keltő nyilatkozatára alapítja lelkes agitációját.

Cikkére egy olvasótól levelet kapott, s ő közzétette a Délmagyarország 1918 újságjában. Az olvasó azt állította, hogy a környéken három helyen is talált földgázt. Szentes mellett, Magyartés területén, a Sváb-majorban, ahol a 180 méter mély artézikut vizével kerül a föld színére, s tartályokban fölfogva istállók világítására szolgál. Fábianszékben, ugyancsak „Schwab N. földbirtokos birtokán” 280 méteres kútból kerül föl, s a tulajdonos áramfejlesztésre, világításra, gépek hajtására használja. A harmadik hely — írja az olvashatatlan aláírású levél küldője — a vársárhelyi tanyán van.

Földgáznap, 1918

Somlyódy, ez a jóra való „rég jó táblabíró” föllelkesül az adatokon, s még erő-

Köztársaságunk nemzeti jövedelme, amely köztudomásúan az anyagi jólét növelésének fő forrása, csupán az utolsó hét év folyamán 72 százalékkal nőtt. A munkások és alkalmazottak átlagbére ugyanakkor 25,1 százalékkal, a kolhoztagok pénzjévedelme pedig 90 százalékkal emelkedett.

S végül, ami a távlatokat illeti. Negyvennél több nagy iparvállalat épül. Befejezzük a Moldovai Hőerőmű építését. Az erőmű kapacitása már 1968-ban 1 millió 200 ezer kilowatt lesz. A mezőgazdaságban az öntözött földek területét 100 ezer hektárral növeljük, és ennek megfelelően számottevően emeljük majd a hektárhozamokat, bővítjük a gyümölcs- és szőlőterületet, valamint az iparnövények vetésterületét. Az új ötéves terv időszakában befejezzük a mezőgazdaság villamosítását. A nemzeti jövedelem körülbelül 70 százalékkal növekszik majd.

„Szerb csárda” nyílik a Szabadkai úton

A Szegedhez tartozó Béke-telepen, a Szabadkai út mentén csúf kis italbolt húzódott meg, többnyire megrögzött „szesztestvérek” találkozóhelye volt. Most azonban lerázta régi, elnyűtt köntösét a régi épület. A Szegedi Földművelésügyi felújította, s hamarosan „Szerb csárda” nyílik itt. A határon túli Horgosról érkezik a vendéglőbe a főszakács, aki gondoskodik arról, hogy az ingyenc falatokat kedvelő szegediek mindenkor megkóstolhassák a legjobb szerb nemzeti ételeket, a csevapcsicát, a razsnyicát, a piláfot és efféleket.

A jó ételek mellé szerb népi muzsikáról is gondoskodnak, ugyancsak Jugoszláviából szerződtek ide népi zenekart.

el tudná látni földgázzal. Szakvéleményét így foglalja össze: „Szeged környékén igen nagy biztonsággal várhatunk bárhol földgázt. A fúrásokat mintegy 2000 méter mélyre kell tervezni. A gázkút fúrásánál Szeged vidéke elsősorban jöhet tekintetbe.”

A Délmagyarország másnap, 17-én a lipiké földgáz-feltárásról hírt adva hozzátesszi: „Szeretnénk, ha a Szegedi következnék ezután, amely gazdasági jelentőség tekintetében nagy értéket képviselne az Alföld részére.”

Elsikkadt kezdeményezés

A Délmagyarország 1918 június 9-i számából tudjuk, hogy Somlyódy és társai indítványt nyújtottak be a városi közgyűléshez. Ebben a földgáz közgazdasági jelentőségének méltatását követően azt kéri, hogy a pénzügyminisztérium a környéken soron kívül végeztesse kutatásokat, s indítványuk szövege szerint a város e költségekhez maga is hozzájárulna. A június 19-i közgyűlés az indítványt egyhangúlag elfogadta.

További sorsáról nincs tudomásunk. A forradalmak idején érhetően más tennivalók kerültek előtérbe. De az ellenforradalmi rendszer világában lett volna rá idő, hogy neki lássanak a kutatásoknak. Pávai-Vajna Ferenc 1926-ban, az Anna-kút fúrásának tervével utat mutatott a földenergia kiaknázására. De amint annak sem volt negyven esztendőn át folytatása, ugyanúgy el-sikkadt a szénhidrogén kutatás ügye is. Feledésbe merült mindaz, amit korábban a lakosság tapasztalatból és az újságok közleményeiből tudott e fél évszázaddal ezelőtti kezdeményezésekről. Csak most, a legutóbbi fél évtizedben láttak hozzá ismét a geológusok, olajmérnokok a föld kincsének feltáráshoz.

Mai szimbólum

Jelkép ez: szomorú jele annak, hogy ötven éven át hamvában holt itt minden újat akarás, a szellemi életben éppúgy, mint a gazdasági dolgokban. Egyben kétségbevonhatatlan szimbóluma annak, hogy a szocializmus váltja valóra mindazt, amit régi korok gúzsba kötött erői csak kezdhettek, de nem vihettek végbe.

Péter László